

Vrijzinnige Gemeente Zierikzee 8 december 2024

2^e zondag Advent - thema: 'Verlangen naar licht – gelezen: Jesaja 60

Toespraak Franck Ploum

1.

We leven in een ingewikkelde tijd. Lontjes worden steeds korter, tegenstellingen worden verscherpt en de samenleving is verdeelder dan ooit. Alles lijkt op scherp te staan en geen discussie kan meer op een fatsoenlijke manier gevoerd worden. Vanaf het eerste moment staan de meningen op scherp, zijn de messen geslepen en de hakken diep in het zand.

Dat zien we in onze eigen samenleving en we zien het wereldwijd. Het verontrustende hierin is dat we te maken hebben met een politieke stroming, met regeringen die zich niet ten doel stellen die verschillen te overbruggen en mensen te verbinden, maar die er op uit zijn de onderlinge verschillen uit te vergroten en zo mensen tegenover elkaar te plaatsen.

Het is een cocktail van ongekende omvang die in onze samenleving tot enorme tegenstellingen leidt. Tegenstellingen die ook de samenwerking in Europa en zelfs wereldwijde verhoudingen op scherp zetten. En de grote vraag is: hoe komen we hier uit? Wie het antwoord heeft mag opstaan! Een redelijk gesprek, zonder te polariseren lijkt bijna onmogelijk geworden. En de rechts-populistische leiders waarmee we omringd zijn, die spinnen er garen bij.

Is er nog verwachting op beter? Leeft in ons nog verlangen naar licht en naar een wereld waarin we op een andere manier met elkaar omgaan? Of is dat licht in ons gedoofd? Zijn we uitgeblust, moegestreden? Of zijn er nog woorden van hoop waaraan we ons vast kunnen klampen? Woorden die ons door de duisternis heen dragen.

2.

De profeet Jesaja, 8^e eeuw voor onze gangbare jaartelling, spreekt vanuit de duisternis van de Babylonische ballingschap. Jeruzalem is het middelpunt in het zestigste hoofdstuk. Het is een visioen waarin de gedeporteerden terugkeren uit hun ballingschap en de stad weer opgebouwd zal zijn. Een lichtvisioen waarin de duisternis plaats zal maken voor nieuwe toekomst.

Jesaja ziet een toekomst die de wereld niet zal ontgaan. De allure van het nieuwe Jeruzalem en de herbouwde tempel zal zo groot zijn dat niet alleen de ballingen terugkeren, maar dat mensen van alle volken en kanten, vreemdelingen uit alle landen naar de stad toe zullen trekken. Goud en wierook dagen zij me zich mee. Goud om de rijkdom van de stad te vergroten en wierook om te offeren in de tempel en de God van Israël te loven. En ook zij zullen het zo weldadig ervaren dat ze niet meer terugkeren. Ik kan me voorstellen dat dit voor menig politieke partij in ons land of ander Europees land eerder een nachtmerrie zal zijn dan een lichtvisioen.

Voorspelt Jesaja in dit visioen een concrete historisch realiseerbare toekomst? Nee, het nieuwe Jeruzalem is niet zo zeer stad met gebouwen, het is de stad van je hart (psalm 122). Het is een gerichtheid voor je leven, het is een beeld van hoe je leven er uit kan zien als je leeft volgens de Thora. Voor Jesaja en andere profeten is de ondergang van stad en tempel een teken dat het volk zich van de Thora heeft afgekeerd: ze zijn ten prooi gevallen aan de

andere goden, aan het meelopen met van alles dat hen verwijderde van de leefregels die gericht zijn op goed leven en welzijn voor ieder mens.

Bijbelse profeten zijn geen waarzeggers, geen glazenbol kijkers, het zijn observeerders, het zijn mensen met een scherpe neus voor recht en onrecht, een scherpe blik op het gedrag van mensen en de mogelijke gevolgen die dit heeft. Maar er waren in die dagen ook veel andere profeten: zij die in dienst waren van het Hof. Hofprofeten verkondigen de stem van het Hof, de rijken, de machthebbers: kijk eens hoe geweldig wij het doen. Kijk eens hoe goed wij zijn. Wat een prachtige gebouwen we neerzetten, hoe geweldig de economie draait. Zij waren meesters in het verkondigen van nepnieuws en probeerden het volk er van te overtuigen dat ze geen keuze hadden, dat ze dit geweldig moesten vinden, ook al hadden ze er zelf helemaal niets aan.

Profeten als Jesaja gaven tegengeluid. Zij klaagden de machthebbers aan: jullie verlinken het volk, jullie kennen slechts één belang: het eigen belang. Maar daar laten ze het niet bij. Ze veroordelen niet alleen het gedrag van de machthebbers, ze klagen ook het volk zelf aan. Jullie laten je verleiden, jullie zijn meelopers, jullie zorgen er met jullie gedrag voor dat zij in het zadel blijven. En als je de kans krijgt om een graantje mee te pikken dan doe je dat. En je zwijgt over het onrecht, want je hebt zelf bloed aan je handen. En tegelijk gaven ze voor ieder mens beeld en taal aan de toekomst die je wacht wanneer je vasthoudt aan een leven in humaniteit en solidariteit.

4.

Advent is de tijd van groeiend licht. Elke week een kaars als teken van duisternis die plaats mag maken en als teken van ons verlangen naar nieuwe perspectieven, naar een lichtende toekomst. En wat is het verlangen naar licht groot in onze tijd. Duistere tijden zijn het, waarin we leven. Als je niet uitkijkt raak je het spoor bijster in de duisternis van oorlog, van het politieke klimaat, de tegenstelling die worden uitvergroot en de druk die op je uitgeoefend wordt om een positie in te nemen: pro-Israël of pro-Palestina? Eigen volk eerst of opvang van migranten, kiezen voor economie of kiezen voor het klimaat? Het zijn dit soort zwart-wit tegenstellingen die ons worden voorgehouden en die op scherp worden gezet in de samenleving en in de politiek. Alsof er geen midden meer bestaat. Alsof er geen tussenweg meer is. Alsof er geen alternatieven zijn. We zitten maar al te vaak in onze eigen ballingschap van de bekende patronen, de bekende antwoorden die ook steeds weer dezelfde bekende uitkomsten opleveren.

Advent is een tijd om ons te bezinnen op nieuwe mogelijkheden en ander perspectieven. En we mogen de tijd nemen om ernaartoe te groeien. Om stap voor stap, met menselijke maat en niet met het tempo van commercie en verkooppraatjes, in het donker zien waar het licht van nieuwe toekomst nu reeds gloort.

Advent, de tijd van kleine stapjes. Tijd van profetische verhalen over hoop en toekomst die open zal gaan. Elke week een licht erbij om uiteindelijk met elkaar te vieren: nieuwe geboorte, licht dat duisternis verdrijft.

Zeg Amen. Dat het zo moge zijn.